

TÜRK AKADEMİSİ
SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

**BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ
VE BASIN AHLÂKI
BAĞLAMINDA
TÜRKİYE'DE
MEDYA GERÇEĞİ**

TASAV

TÜRK AKADEMİSİ SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

Mustafa YİĞİT

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
Değerlendirme No. 4 // Şubat 2014
www.turkakademisi.org.tr

TÜRK AKADEMİSİ Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV)

Türkiye’de ve dünyada, yaşanmış ve yaşanmakta olan olayları; siyasî, sosyal, tarihî ve kültürel derinlik içinde ve stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren, yeni tasarımlar ortaya koyarak gelecek vizyonu oluşturan bir düşünce kuruluşudur.

TASAV, bilimsel kıstasları esas alarak ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde araştırma, inceleme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Çalışmalarını hiçbir kâr amacı gütmeyen ilgililer ile paylaşan TASAV; tarafsız, doğru, güncel ve güvenilir bilgiler ışığında kamuoyunu aydınlatmaya çalışmaktadır.

TASAV’ın amacı; ülkemizin ekonomik, sosyal, siyasî, kültür ve eğitim hayatının geliştirilmesine; millî menfaat ve birlik anlayışının, insan hak ve özgürlüklerinin, demokrasi kültürünün, jeopolitik ve jeostratejik düşünce biçiminin yaygınlaştırılmasına; toplumda millî, vicdanî ve ahlâkî değerlerin hâkim kılınmasına ve Türkiye’nin dünyadaki gelişmelerin belirleyicisi olmasına bilimsel faaliyetler aracılığıyla katkı sağlamaktır.

ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

TASAV, aşağıda belirtilen altı Stratejik Araştırma Merkezi vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir:

1. Dış Politika Araştırmaları Merkezi
2. Güvenlik Araştırmaları Merkezi
3. Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
4. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
5. Ekonomi Araştırmaları Merkezi
6. Enerji Araştırmaları Merkezi

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ VE BASIN AHLÂKİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE MEDYA GERÇEĞİ

Mustafa YİĞİT

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
Değerlendirme No: 4 // Şubat 2014
www.turkakademisi.org.tr

Bu yazının tüm hakları saklıdır. Yazının telif hakkı TASAV'a ait olup kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında önceden izin alınmadan kullanılamaz ve çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. KAVRAM OLARAK BASIN.....	2
2. BASININ İŞLEVİ.....	2
3. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ	3
4. BASIN AHLÂKI/ETİĞİ.....	5
5. TÜRKİYE VE MEDYA GERÇEĞİ	7
6. “MEDYANIN İKTİDARI”NDAN “İKTİDARIN MEDYASI”NA EVRİLEN TÜRK BASINI.....	9
SONUÇ YERİNE	12
KAYNAKÇA.....	13

GİRİŞ

Son zamanların en çok tartışılan konularından biri toplumsal ve siyasal hayatta medyanın işlevi, basının kamuoyu yaratma gücü, basın özgürlüğünün sınırları ve tabii ki basın ahlâkı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün yaşanan medya savaşları, basın-yayın organlarının birbirlerini suçlamaları, köşeden köşeye tehditler, gizli dinlemeler ve bunların yayınlanması, son dönemde internet sansürü tartışmaları, basın özgürlüğü ve ahlâkı kavramlarının yeniden irdelenmesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Zira basın; siyasetin, kamuoyu yaratmanın, hatta “yargı” kararı oluşturmanın bile aracı hâline gelmekte, güçler savaşının en önemli silâhı olarak her geçen gün önemini giderek artırmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet, akıllı telefonlar, i-pad’ler ve tabii ki sosyal medya aracılığıyla neredeyse her birey bir medya mensubu hâline gelmiştir. Toplumunu yönlendirme ve doğru bilgilendirmedeki önemi sebebiyle medyanın yasama, yargı ve yürütmenin hemen ardından “dördüncü kuvvet” olarak kabul edildiği günler artık geride kalmak üzeredir; çünkü medya, toplumu yönlendirmek ve algı oluşturmak sûretiyle âdeta “birinci kuvvet” olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Medyada bütün bu gelişmeler yaşanırken, etik değerlerin korunması da “vazgeçilmez bir ilke” konumuna gelmiştir. Medyanın kimi zaman muktedirlerin kılıcını kuşanması, manipülasyon aracı hâline gelmesi ve güçler savaşının vazgeçilmez unsuru olması, diğer yandan özel hayatın gizliliğine riayet edilmemesi ve medya eliyle sürekli yargısız infazların yapılması, medya ve etik konusunun dikkatlice ele alınmasını gerektirmektedir. Çünkü her an hayatımızın merkezinde olan medya, her bir bireyi doğrudan ilgilendiren etki gücüyle karar alma süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Demokrasinin egemen olduğu ülkelerde, temel kişi hakları, anayasa ve yasalarla güvence altındadır. Bu hakların kullanılmasında ve korunmasında basının önemli bir rolü vardır. Bununla birlikte, bu hakların ihlâlinde basının ciddî bir sorumluluk taşıdığı da sık sık gündeme gelen bir konudur.

Özgürlükler ve hak ihlâlleri bağlamında sorulması gereken temel soru şudur: Basın özgürlüğünün sınırı nedir? Hangi kıstaslarla hareket edilmelidir? Burada şüphesiz insan hakları ve toplumsal etik (ahlâk) gündeme gelmektedir. Basının etiğe/ahlâka neden dikkat etmesi gerektiğinin cevabı, aslında basının işlevinde gizlidir.¹

Basın-etik ilişkisi üzerinde çokça durulmasının sebebi, basının kamuoyunu bilgilendirmek gibi önemli bir vazifeyi yerine getirmesi ve mahiyeti itibarıyla sahip olduğu tesir kuvvetidir. Basının bu özellikleri dolayısıyla, toplumun ve bireylerin bilgi alma hakkı ile kamuoyunun yönlendirilmesinin sağlıklı şekilde

¹ Ekrem Karaismailoğlu, “Basın ve Etik,” *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996, s.131.

gerçekleşebilmesi için, hukukî hükümler yanında bazı ahlâkî ilkeler de va’z edilmiştir. Bu anlamda, basının görevini yerine getirebilmesinde en önemli güvence olarak kabul edilen basın özgürlüğünün asla sınırsız olamayacağı genel kabul görmüştür. Bu sınırlar ise, yine anayasa ve yasalarla belirlenmiş diğer temel haklar manzumesiyle çizilmiştir

1) KAVRAM OLARAK BASIN

Basın terimi ilk dönemlerde kitap, broşür, dergi ve özellikle gazeteleri kapsayan bir içeriğe sahip olmuştur.² Ama zamanla basının kapsamı genişlemiştir. Özellikle teknolojik gelişmelere paralel olarak yazılı basına önce işitsel ve görsel kitle iletişim araçları (radyo, televizyon, vs.) eklenmiştir. Son 10-15 yıldır ise “yeni medya” diye tanımlanan sosyal medya ve internet medyasının da sürece dâhil olmasıyla birlikte basın/medya kavramı daha geniş bir anlama bürünmüştür.

Siyaset bilimi açısından bakıldığında basın, kurumsal olarak baskı gruplarının kamuoyunu etkileme araçlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Nasıl parlamento, hükümet, siyasî partiler, sendikalar, odalar, dernekler ve sivil toplum kuruluşları siyasî ajandanın belirlenmesinde söz sahibi oluyorsa, bir sorunun kamuoyu gündemine taşınmasında oynadığı kritik rolle basın da bu yönüyle karar alma süreçlerine etki eden önemli (f)aktörlerden birisidir. Diğer yandan, demokratik sistemlerde basın, devleti denetleyen bir kamu gözcülüğü ve kamuoyunun tercihlerini esas alan kamu temsilciliğinin yanı sıra, bilgilendirme işlevini de üstlenen bir niteliğe sahiptir.

2) BASININ GÖREVİ

Denetim, eleştiri, uyarma ve tartışma açma basının en doğal ve vazgeçilmez görevidir. Demokrasilerde eleştirilmeyecek kurum, kuruluş, fikir ve yaklaşım yoktur. Demokratik siyasî yaşamda yer alan aktörler, bu görevin gerektirdiği sorumluluk ve sonuçları kabul etmelidirler.

“Sosyal sorumluluk teorisi”ni benimseyenlere göre basın başlıca şu temel fonksiyonları yerine getirir: a) Haber verme ve tartışma yoluyla siyasî sisteme hizmet eder. b) Kamuoyunu, kendini yönetmesi için aydınlatır, c) Yönetime karşı bireyin haklarını bir “bekçi” gibi korur. d) Malların alıcı ve satıcılarını bir raya getirmek yoluyla iktisadî sisteme hizmet eder. e) Eğlenmeyi sağlar. f) Bireylerin ve kurumların kendi kendilerine yeterli olabilmeleri için ortam hazırlar. Basının ve yazarların bu görevi ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında şöyle demektedir:

² Ahmet Danışman, *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemler*, AÜSBF Basın Yüksek Okulu Yayını, Ankara, 1982, s.1.

“Basının görevi, genel yararları ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında halkı objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde aydınlatmak, çeşitli sorunlarda kamuoyunu düşünmeye sevk edecek tarzda tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek ve tüm insanlığın sorunları bakımından bilinçlendirmektir. O hâlde basın; halka ulaştırılmasında kamu yararı bulunan haberleri zamanında ve gereken ayrıntıları ile doğru olarak toplayıp topluma ulaştırdığı, böylece kamuoyunun serbestçe oluşumunu sağladığı (Anayasa Madde 26) ve önemli olarak da kamu gücünü elinde tutanlar üzerinde toplumun denetimine aracı olduğu sürece, bir kamu görevi niteliğindeki fonksiyonunu eksiksiz yerine getirmiş olacaktır.”³

Basının bu işlevleri yerine getirebilmesi için her şeyden önce özgür olması gerekir. Basın özgürlüğünün üç temel ögesi vardır: 1) Alenilik, 2) sansür yasağı ve 3) haber alma özgürlüğü. Alenilik, basının herkesin erişebileceği ve bilgi alabileceği bir kaynak niteliği taşıması demektir. Bu ise basın ürünlerinin engellenmeden, serbestçe dağıtılmasını gerektirir. Basın özgürlüğünün ikinci ögesi olan sansür yasağı, basının devlet makamlarınca bir sansüre tâbi tutulmamasıdır. Haber alma özgürlüğünün temel şartı ise, haber kaynaklarının devletin ya da özel kişilerin tekeli altında bulunmaması ve basının haber alma çalışmalarının engellenmemesidir. Ayrıca, haber alma özgürlüğünün varolabilmesi için, basını haber kaynaklarını açıklamaya zorlayıcı düzenlemelerin öngörülmemiş olması gerekir.

Basın yayın organlarının işlevleri arttıkça ve yaygınlaştıkça, bir dizi öngörülme-eyen etki de ortaya çıkmaya başlamış ve bu etkiler eleştirilere yol açmıştır. Çünkü işlevlerinin genişlemesinden dolayı gücü ve etkinliği artan basın, âdeta birinci güç hâlini almıştır. Buna yönelik başlıca eleştiriler şunlardır:

- Basın, gücünü kendi çıkarları yönünde kullanmış ve kendi değer yargılarının ve görüşlerinin propagandasını yapar hâle dönüşmüştür.
- Basın büyük firmaların amaçlarına hizmet etmiş ve iletişim organlarına reklam verenler yayınların içeriğini de kontrol eder olmuştur.
- İletişim araçları bazen sosyal değişimleri yönlendirmeye ve durdurmaya kalkışmış, bazen de kamusal morali tehlikeye atmıştır.
- Sansasyonel ve yüzeysel olaylar iletişim araçlarında normal kabul edilen yaşama müdahaleye ve saldırmaya kalkışmıştır.
- Basın müteşebbis sınıfı tarafından kontrol edilebilir hâle gelmiştir.⁴

3) BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Basın özgürlüğü en geniş anlamıyla, “bir hakkın ya da hakların yaşama geçirilebilmesinin önemli bir aracı” ve kişilerin doğru haber almasını sağlayıcı bir

³ Fikret İkiş, “Kişilik Hakları ve Korunması/Özel Yaşam/Gazetecilik,” *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996, s.341.

⁴ Nihat Falay, “Kitle İletişim Teorileri,” *İ.Ü.İ.F. Dergisi*, Sayı 43, 1992-1993, s.55.

kavram olarak tanımlanabilir. Basın özgürlüğü kavramının esasını, insanın iki temel hakkının kullanımı oluşturmaktadır. Bunlardan birincisi, kişinin çevresinde meydana gelen önemli olaylara ilişkin bilgi edinme hakkının karşı görünümü olan haber verme özgürlüğüdür. Bir diğeri ise düşünceyi açıklama özgürlüğüdür.⁵

Matbaanın icadından sonra ortaya çıkan basın özgürlüğü kavramın en önemli ayağı şüphesiz ki “düşünce ve söz özgürlüğü”dür. Kişilerin düşündüklerini istedikleri biçim, zaman ve yerde açığa vurmak, tartışmak ve dilerlerse düşüncelerini açıklamak serbestisi, yani düşünce ve söz özgürlüğü olmadan basın ve haberleşme özgürlüğünden söz edilemeyecektir. Diğer taraftan, düşünce özgürlüğünün fiilî bir değer kazanabilmesi, haberleşme özgürlüğü aracılığıyla olabilmektedir. Böylece bu iki özgürlük bir bütünün parçaları durumunda bulunmaktadır.⁶

Başka bir anlatımla basın özgürlüğü, “haber, düşünce ve kanıların yazılı ve görsel basın, yani radyo, televizyon, internet, sinema gibi kitle haberleşim araçları ile serbestçe alınması ve yayılması” şeklinde tanımlanabilir.⁷ Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, haberleşme özgürlüğü; haber, düşünce ve kanıları yayma hakkının yanı sıra çağdaş insanın sosyal yaşantısının vazgeçilmez bir şartı olan, düşünce ve kanıların okunması, dinlenmesi ve izlenmesi hakkını da kapsamına almaktadır.

Birleşmiş Milletler’in 1948 yılında Cenevre’de toplanan Haberleşme Özgürlüğü Konferansı’nda kabul edilen metinde ise, basın özgürlüğüne ilişkin olarak şöyle denilmiştir: “Basın özgürlüğü; kişinin hükümetlerin müdahalesi olmadan düşüncelerini açıklamak özgürlüğüne sahip bulunduğunu, bu özgürlüğün, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın sözlü, yazılı, basılı biçimde veya resimle yahut kanunen kabul edilmiş, göze veya kulağa seslenen araçlarla haber ve fikirleri ‘araştırma’ ve ‘ulaştırma’ serbestisini kapsadığını ifade eder.”⁸

Yine aynı yıl içinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin “b19” maddesinde, “Her bireyin fikir ve ifade hürriyeti hakkı vardır. Bu hak, fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzubahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir” hükmü yer almıştır. 1950 yılında imzalanan Avrupa Konseyi İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi’nde ise basın özgürlüğü şu şekilde ifade edilmektedir: “Her fert ifade ve izhar hakkına maliktir. Bu hak içtihat hürriyetini ve resmî makamların müdahalesi ve memleket sınırları mevzubahis olmaksızın, haber veya fikir almak serbestisini ihtiva eder. Bu madde devletlerin radyo, sinema veya televizyon işletmelerini bir müsaade rejimine tâbi kılmalarına mâni değildir.”⁹

⁵ İzzet Özgenç ve Âdem Sözüer, “Basın Hürriyeti Kavramı,” *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996, s.272.

⁶ Kayıhan İçel, *Haberleşme Hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul, 1990, s.19.

⁷ Yaşar Salihpaşaoğlu, “Türkiye’de Basın Özgürlüğü,” *AÜSBE Doktora Tezi*, Ankara, 2007, s.14.

⁸ İçel, *a.g.e.*, s.28.

⁹ *İnsan Haklarının Korunması Alanında Uluslararası Temel Belgeler*, A.Ü.S.B.F. İns. Hak. Arş. Merk., Ankara, 1992, s.17.

4) BASIN AHLÂKI/ETİĞİ

Son zamanlarda basın ahlâkı en çok tartışılan konulardan biri hâline gelmiştir. Habercilik adına ya da belli çıkar grupları adına bir kısım güç odaklarının baskı ve telkinleriyle yapılan haberler medyaya olan güveni her geçen gün azaltmaktadır. Bu durum her şeyden önce basın özgürlüğüne vurulan bir darbe olmaktadır. Tetikçi gazetecilik, tetikçi televizyonculuk şeklindeki nitelemeler, gazetecilik mesleğini ve saygınlığını her anlamda zor duruma sokmaktadır.

Basın özgürlüğünün gerçek anlamda hayat bulabilmesi için, basın mesleğinin ahlâk normlarına uyması zorunludur. Çünkü her özgürlük aynı zamanda bir sorumluluk gerektirir. “Basın ahlâkı”, demokrasilerde en kutsal kavramlardan birisidir. Bir tıp öğrencisine mezuniyetinde ettirilen Hipokrat yemini ne kadar değerliyse, gazetecilerin de “basın ahlâkı”na bağlılıkları o kadar önemlidir. Çünkü birinde toplum hayatı, diğerinde ise toplumun çıkarları ve demokrasi söz konusudur. Öyle ki özgürlük, demokrasi, objektiflik, özel hayata saygı ve dürüstlük gibi gazetecilik pratiğinin temel kavramları doğrudan doğruya etik değerlerin ifadesidir.

Ansiklopedik olarak etik; ahlâkî bakımdan iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olanın niteliğini ve temellerini araştıran felsefe dalı olarak tanımlanmaktadır. Gündelik yaşamda ahlâk anlamında da kullanılan etik değerler, bir otorite tarafından konulmazlar. İnsan ilişkilerinin ve insan aklının bir süreç içerisinde biriktirdiği deneyimlerden çıkarlar. Bu yüzden bir meslek ahlâkı, ya da bir meslekî kurallar bütünü, ancak o mesleğin icracılarının ortak pratiğinin ürünüyse geçerli olabilir, dışarıdan dayatılamaz.¹⁰

Bu anlamda basın mensupları da kendi etiklerini kendileri oluşturma yoluna gitmişler, çeşitli yasa ve bildirimlerle bunu oluşturmaya çalışmışlardır. Bu bildirimlerden bazıları aşağıda özetlenmektedir.

1918 yılında Fransa’da “Millî Gazeteciler Sendikası” tarafından kabul edilen ve 1938’de yeniden gözden geçirilen “Fransız Gazetecileri Görev Şartı” şöyledir:

- Bu isme lâayk bir gazeteci imzasız bile olsa bütün yazdıklarının sorumluluğunu üstlenir;
- İftirayı, delilsiz suçlamaları, belgelerin tahrifini, olayları saptırmayı, yalanı en ciddî meslekî hatalar olarak kabul eder;
- Meslekî haysiyet konusunda emsallerinin yargısından başkasını tanımaz; meslek haysiyeti ile bağdaşan görevlerden başkasını kabul etmez;
- Hayâfî bir başlık ya da niteliği yakıştırmayı, bir haber elde etmek için yasadışı yollar kullanmayı ya da herhangi birinin iyiniyetini sömürmeyi reddeder;

¹⁰ L. Doğan Tılıç, “Milliyetçilik ve Yeni Sahiplik Yapısı Kıskacında Türk Medyası,” *Birikim Dergisi Medya Özel Sayısı*, Sayı 117, Ocak 1999, s.35.

- Gazeteci niteliğinin, etkilerinin, ilişkilerinin sömürülebileceği bir kamu dairesinden ya da özel bir kuruluştan para kabul etmez;
- Ticarî (ya da finans) çevrelerinin reklamı niteliğindeki yazılara imza koymaz;
- Oynadığı rolü, bir polis memurunun rolü ile karıştırmaz.¹¹

Benzer bir düzenleme 1971 yılında Münih’te kabul edilen “Münih Şartı”nda da yer almaktadır. Bu metinde gazetecinin görev ve haklarının tamamının, kamunun olayları ve gelişmeleri bilme hakkından kaynaklandığı teyid edildikten sonra, gazetecilerin kamuoyu karşısındaki sorumluluklarının diğer bütün sorumluluklardan önce geldiği ve haber verme görevinin bir sınırı bulunduğu, gazetecilerin bu sınırı kendilerinden koyacakları belirtilmiştir. Deklarasyonun dördüncü ve beşinci maddelerinde “Haber, fotoğraf ve belgeler elde etmek için yasadışı yöntemler kullanmamak; kişilerin özel hayatına saygılı olmaya kendini zorlamak...” ibareleri kullanılmaktadır.¹²

Avrupa Sınırötesi Yayın Sözleşmesi’nde de “Bütün insanların haysiyetinin ve eşit değerde oluşunun, bu ilkelerin temel unsurlarını oluşturduğunu dikkate alarak...” ifadesine yer verildikten sonra özellikle görsel basın hususunda şu hükümler dile getirilmektedir:

- Program hizmetleri sunuş ve muhtevası bakımından bütün unsurlar, insan haysiyetine ve diğer insanların temel haklarına saygılı olacaktır.
- Program hizmetleri özellikle;
  - Edebe aykırı olmayacak ve pornografi ihtiva etmeyecek,
  - Şiddet eğilimini körüklemeyecek veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmayacak,
  - Çocukların ve gençlerin fizikî, zihnî ve ahlâkî gelişimini zedeleyebilecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmayacaktır.
- Yayıncı, haberlerin gerekçelerini ve olayların makul olarak sunulmasını sağlayacak ve görüşlerin serbestçe oluşumunu teşvik edecektir.

Yine aynı yönde çalışmalar yapan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin 1993 yılında yayınladığı Gazetecilerin Etik Kuralları Hakkındaki 1215 sayılı “Tavsiye” ile 1003 Sayılı “Çözüm Tasarısı”nda şu hükümlere yer verilmiştir:

- Günümüzde, demokratik yaşamın çok önemli parçaları olan, bilgilendirme ve iletişim kavramları konusunda, medyanın, topluma karşı ahlâkî sorumlulukları vardır.
- Gazetecilik mesleği hak, yükümlülük, özgürlük ve sorumluluk gibi birçok kavramı içinde barındırır.

¹¹ İnsan Haklarının Korunması Alanında... s.22.

¹² A.k, s.29.

- Gazeteciliğin temel ahlâkî prensiplerinden biri de haber ile yorum arasındaki belirgin ayrımın çizilmesi ve bunların karıştırılmasının önlenmesidir. Haber, gerçeklere ve verilere dayalı bilgilendirmedir. Yorum ise yazının, yayımlayanın veya medya şirketlerinin düşüncelerini, inançlarını, kişisel yargılarını içerir.
- Haber yayını, gerçeklere dayandırılmalı ve doğruluğu ispatlanabilir olmalıdır. Haberin sunumunda ve betimlemelerde tarafsız davranılmalıdır. Haber başlıkları ve özetleri mümkün olduğunca doğrulan ve eldeki verileri yansıtmalıdır.
- Yorumlar, genel düşünceler veya günlük olaylar üzerine yapılabilir. Yorum sübjektif olduğu için, doğruluğu üzerine eleştiri yapılamaz. Bunun yerine, bizler yorumların dürüst ve ahlâkî olmasını sağlamalıyız.
- Bazı kişi ve kuruluşlarla ilgili olaylar üzerine yapılan yorumlar, gerçekleri ve verileri çarpıtmamalı ve gizlememelidir.¹³

Yukarıda zikredilen uluslararası sözleşmelerden de anlaşılacağı üzere demokratik ülkelerde basın özgürlüğü ve basın etiği hususu en çok özen gösterilmesi gereken ve basının saygınlığını koruması bakımından hayati öneme sahip başat unsurlardır. Günümüz medyasının, özellikle de Türkiye’deki medyanın maalesef söz konusu ilkelerden çok uzak olduğu görülmektedir. Bu yüzden “medya ve etik”, “basın özgürlüğü” gibi konularda bizzat medyada uzun yıllar görev yapan yazarlar tarafından itiraf yazıları ve kitapları yayımlanmakta, Türkiye’de medyanın üzerindeki baskının her geçen gün nasıl arttığı gözler önüne serilmektedir.¹⁴ Gelinek noktada medya, günümüz Türkiye’sinin en önemli sorun alanlarından birisi hâline dönüşmüştür.

5) TÜRKİYE VE MEDYA GERÇEĞİ

Son yaşananlar gözönüne alındığında Türkiye’deki medya gerçeği pek parlak bir görünüm arz etmemekte, açık bir ifadeyle medyanın tutumu evrensel basın ilkelerinden oldukça uzak seyretmektedir. Medya üzerine yapılan pek çok araştırmada medyaya olan güvenin diğer kurumlara göre çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Bunda en önemli sebep, medyanın klâsik haber verme görevinin ötesine taşınması olarak görülmektedir. Toplumun genelinde medyanın bir güç savaşı aracı olarak kullanıldığı algısı giderek artmaktadır.

Yukarıda da söz edildiği gibi özgür basın demokrasinin vazgeçilmezidir. Ancak bu konuda Türkiye’nin karnesinin hiç de iyi olmadığı açıktır. Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) Örgütü, 2014 Dünya Basın Özgürlüğü Sıralaması’nda

¹³ A.k, s.33.

¹⁴ Amberin Zaman, “Habertürk, Fatih Altaylı ve Ben”, *Taraf*, 14 Şubat 2014, <http://www.taraf.com.tr/amberin-zaman/makale-haberturk-fatih-altayli-ve-ben.htm>

Türkiye’yi, 180 ülke içerisinde 154’üncü sırada göstermektedir.¹⁵ Raporda Türkiye, bulunduğu bölgede “sıradışı” olarak nitelendirilmiş ve önceki yıllarda olduğu gibi “kısmen özgür” ülke sınıflamasına dâhil edilmiştir.

Ülkemizde medyadaki kartelleşme, ticarî veya siyasî amaçlarla medyayı yönlendirme girişimleri, siyasal iktidarların çeşitli yollarla medyayı ele geçirme, susturma ve etkisiz hâle getirme çabaları, demokratik bir sistem açısından medya özgürlüğünün önemini daha da artırmaktadır. Normalde medya kuruluşlarının, demokratik, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışının gelişmesine ve yerleşmesine hizmet etmeleri beklenir. Ancak uygulamaya bakıldığında medya özgürlüğünün yeteri derecede gerçekleşmediği, medya sahiplerinin “bitaraf olan bertaraf olur” şeklinde ifade bulan siyasî baskılara maruz kaldıkları, bu baskılara kolaylıkla boyun eğen bir patronaj ilişkiler ağının geliştiği görülmektedir. Bu yüzden Türkiye’de medya her geçen gün güvenilirliğini yitirmektedir. Türkiye’de son yapılan medya endeksi araştırmalarında medya, bilgi alma sıklığında ilk sırada yer alırken, bilgiye güven derecesinde dokuzuncu sırada yer almaktadır¹⁶ ve tek başına bu gösterge bile dikkate alınması gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Medyaya olan güvensizliğin temel sebebi, iktidarın kendisine yakın bir medya gücü oluşturma hevesi ve bu yönde adımlar attığı algısının giderek güçleniyor olmasıdır. Son dönemlerde medyanın büyük ölçüde el değiştirmesi ve iktidara yakın firmaların medyadaki payının giderek artması, medya-iktidar ilişkisinin bir patronaj ilişkisine dönüşmesi tehlikesini gözler önüne sermektedir. Bir iktidar mensubunun “Medyanın tamamı bizim kontrolümüzde değil, ancak büyük çoğunluğuna yakında hâhim olacağız” mealindeki sözleri, iktidarı eleştiren gazeteci ve yazarların talimatlar çerçevesinde işten atılması, muhalefet partilerinin görüş ve demeçlerinin iktidar tarafından sansüre uğratıldığına dair haberler, görsel basında iktidar tarafından altyazılara dahi müdahale edilmesi ve sansürün alenileşmesi,¹⁷ medyaya güvensizliğin başlıca sebepleri arasındadır.

İş öyle bir noktaya gelmiştir ki, Türkiye’de basın özgürlüğünün son dönemlerde Birinci Meşrutiyet’i izleyen dönemden bile geri bir duruma düştüğünü söylemek mümkündür. Bilindiği üzere, o dönemde basın üzerindeki baskılar o kadar yoğunlaşmıştır ki, İkinci Meşrutiyet sonrası 1909 yılında yapılan değişikliklerle Kanun-u Esasî’nin 12’nci maddesi “Matbuat kanun dairesinde serbesttir, hiçbir veçhile kablettab teftiş ve muayeneye (basım öncesi denetim ve incelemeye) tâbi tutulamaz”

¹⁵ Sezai Kalaycı, “Türkiye, Basın Özgürlüğünde 180 Ülke Arasında 154. Sırada,” *Zaman*, 13 Şubat 2014, <http://www.zaman.com.tr/dunya/turkiye-basin-ozgurlugunde-180-ulke-arasinda-154-sirada-2199275.html>

¹⁶ “Halk Medyaya Ne Kadar Güveniyor?,” *Haber5*, 19 Eylül 2011, <http://www.haber5.com/medya/halk-medyaya-ne-kadar-guveniyor>

¹⁷ “MHP’den Erdoğan’ın TV’ye Müdahalesine Tepki,” *CNN Türk*, 05 Şubat 2014, <http://www.cnnurk.com/haber/turkiye/mhpden-erdoganin-tvyeye-mudahalesine-tepki>

şeklinde değiştirilerek, anayasaya sansürü önleyen bir hüküm konulmak zorunda kalınmıştır.¹⁸

Yazılı ve görsel basının üstündeki “Alo Fatih” sansürleri yetmezmişcesine, “internet yasası” olarak adlandırılan ve 20 Şubat 2014’te yürürlüğe giren yasa ile özellikle sosyal medyanın da sansüre tâbi tutulması öngörülmektedir. Buna göre, “Erişime engel ile ilgili kararın 48 saatte verilmesi, yayınların yayılmasının 4 saatte engellenmesi, TİB’in gerekirse mahkeme kararı olmadan erişimi engelleyebilmesi, internet kafelerde kayıtların belli bir süre saklı tutulması” söz konusu olabilecektir. Mezkûr yasayla basın özgürlüğüne önemli bir darbe vurulacağı birçok kesim tarafından dile getirilmektedir.¹⁹

Türkiye’de medya-iktidar ilişkileri her zaman sorgulanmıştır. Bu yüzden medyanın iktidar üzerindeki etkisi ve iktidarın medya üzerindeki baskısı gündemden düşmemektedir. İktidarların medya aracılığıyla zor duruma düşürülmesi kadar medyanın iktidarların “Pravdası” hâline getirilmesi de ülkemizde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Özellikle “iktidar” aleyhinde yayın yapan gruplara dönük baskıların dillendirildiği günümüzde, iktidar aleyhine yayın yapan gazetecilerin ve medya mensuplarının işten uzaklaştırılması, medya bağımsızlığı ve basın özgürlüğü konusunda ciddi sıkıntıların yaşandığına işaret etmektedir.

Bir gazetenin genel yayın yönetmeninin yakınlarda köşesine taşıdığı “İşinden atılan gazeteciler için kim kime emir verdi, hangi medya grupları, hangi şaibeli işlemlerle ele geçirildi, hangi gazete ve televizyonlara hükümet komiseri gibi kişiler atandı ve medya nasıl kontrol altına alındı?”²⁰ şeklindeki soruları gerçekten çok önemlidir. Bu soruların cevabı aslında iktidarla medya arasındaki değişen ilişkide aranmalıdır. Önceden Türkiye’de “medyanın iktidarından” söz edilirken, son dönemlerde “iktidarın medyasından” söz ediliyor olması, bu soruların muhtemel cevapları hakkında bize değerli ipuçları vermektedir.

6) “MEDYANIN İKTİDARI”NDAN “İKTİDARIN MEDYASI”NA EVRİLEN TÜRK BASINI

“İktidarlar medyayı kendi istekleri doğrultusunda kullanırlar” varsayımı ne kadar doğruysa, bunun tersi de o kadar doğrudur. Bu kullanma biçimi tam anlamıyla karşılıklılık esasına dayanmaktadır. İşte söz konusu bu durum, medyanın bağımsızlığına ilişkin soru işaretlerinin doğmasına yol açan esas faktördür. Medya

¹⁸ Hilmi Bengi, “Tarihi Süreç İçinde Basın Özgürlüğü”, *SEEMO*, [http://www.seemo.org/istanbul/files/Hilmi Bengi.ppt](http://www.seemo.org/istanbul/files/Hilmi%20Bengi.ppt)

¹⁹ “İnternet tek “TİB” oldu”, *Hürriyet*, 07 Şubat 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/25753413.asp>

²⁰ Ekrem Dumanlı, “Şantaj mı Dediniz?,” *Zaman*, 27 Ocak 2014, http://www.zaman.com.tr/ekrem-dumanli/santaj-mi-dediniz_2195839.html

ile iktidar arasındaki bağ -her ne şekilde olursa olsun- ne kadar güçlüyse, medyanın bağımsızlığı da o kadar azalmaktadır.

Medyanın iktidara bakışı ve iktidarla ilişkisi, iktidarın medyaya bakışı ve onunla olan ilişkisi Türkiye’deki medya özgürlüğünün durumunu da ortaya koymaktadır. 1980’li yılların sonu ve 1990’lı yılların başında “merkez medya” olarak tanımlanan ve medya organlarının büyük bir bölümünü elinde bulunduran medya grupları, o tarihler itibarıyla Türkiye’deki en etkin medya konumunda olmuştur. Klâsik deyişle “bir kısım medya” olarak adlandırılan bu medya gruplarının iktidarları etkileyen, hatta iktidarları belirleyen bir güce sahip olduğu görülmüştür.

O dönemde bu “bir kısım medya” enformasyon dünyasındaki pastanın büyük bir bölümünü elinde tutmuştur. Genelde sağ siyasî iktidarlar yönetimde olduğu için, bu medya iktidara karşı muhalif bir çizgi takip etmiştir. Önde gelen gazeteler genel yayın politikaları itibarıyla liberal bir çizgiyi benimserken, yazarlarının pek çoğu sol gelenekten gelen insanlardan oluşmuştur. Dolayısıyla bu medyanın yazarları hem “muhafazakârlar” a hem de “devlet” e karşı soğuk durmuşlar, yazılarında bu iki sembole/yapıya karşı eleştirel bir bakış açısını yansıtmışlardır.

Merkez medyanın dışındaki medyaya bakıldığında ise manzara genel olarak şöyledir: Bu yayın organları daha çok muhafazakâr değerleri savunmuşlar, mevcut rejimle olan sorunlarını solcu-liberal yazarlar üzerinden tartışmayı yeğlemişlerdir. Sağ iktidarlara ya da ordu gibi kurumlara dönük eleştiriler ise ancak marjinal sayılabilecek yayın organlarında yer alabilmiştir.

“Bir kısım medya” diye bilinen medya grupları iktidarları hizaya getirme potansiyelini kendilerinde görmüşler, bu potansiyel doğrultusunda eleştirilerini rahatça yapabilmişlerdir. Bir anlamda iktidarlar karşısında “gerçek muktedirler” bu medya grupları ve sözcüleri olmuştur. Bu dönem için “medyanın iktidarı” sözünü söylemek yerinde olacaktır. Söz konusu dönemde medya iktidarı belirlemiş ve ona yön vermiştir.

Bu dönemde muhafazakâr olarak bilinen medya gruplarının iktidara dönük eleştirel yaklaşımları ise pek sert olmamıştır. Bunun sebebi, iktidarın kendi özledikleri “dünya”yı sunmamasına rağmen, kendi gelişimlerine izin vermesidir. Söz konusu dönemde onlar için öncelikli konu budur ve geliyor olmak “şimdilik” yeterli görülmüştür. Bu yüzden onlar ayakta kalabilmek, varlıklarını sürdürebilmek için iktidarı eleştirmekten uzak durmaya çalışmışlar, eleştiriye daha çok “dış güçler, Siyonizm, Avrupacılık, Amerikancılık, Batıcılık” gibi kavramlar üzerinden yapmayı tercih etmişlerdir. Muhafazakâr medyada o günlerde iktidarı yönlendiren, hatta iktidarı yöneten “bir kısım medya” yazarlarına yönelik eleştiriler daha çok söz konusu olmuştur. Çünkü onlara göre; “bir kısım medya” da yazarların ya kökü dışarıdadır, Amerika’ya, İsrail’e, Avrupa’ya hizmet ediyordur, ya da bu kişiler mevcut rejimin savunucusu laikçilerdir. Ancak, eleştiri daha çok Batı karşıtlığı üzerinedir ve iktidarlar Batı’ya yaklaştığı takdirde bu eleştiriler sertleşmiştir. Muhafazakâr

medyanın belli başlı eleştirileri arasında “Ayasofya’da namaz kılmak”, “Türkiye’yi yöneten Masonik yapılar”, “sosyete de yaşanan çarpık ilişkiler”, “kırmızı noktalı yayın yapan kanallar”, “Batılı yaşam tarzını benimseyen ve bunu halka benimsetmeye çalışanlar”, “kadınların başörtüsü sorunu” gibi konular yer almıştır.

O dönemde muhafazakâr medyanın, yani günümüzdeki adıyla “yandaş medya”nın iktidar üzerinde çok az etkisi bulunduğunu söylemek mümkündür. Buna karşın “bir kısım medya” iktidarı belirleyen en önemli güç olma konumunu sürdürmüştür. “Bir kısım medya” iktidarın ömrünü uzatmakta değil, kısaltmakta büyük bir maharete sahip olmuş ve iktidarlara yıkabilecek manipülasyon araçlarını elinde tutmuştur. Köşe yazarları düzenin “öz uzman aydınları” olduklarından düzenin savunuculuğunu yaparken bunu “modernlik” adına yaptıklarını söylemişler, modernleşemeyen halkın değerlerini acımasızca eleştirmekten geri durmamışlardır. Mânevî değerlerin çoğunu ilerlemenin önünde bir engel olarak gören bu yazarlar, “her an irtica gelebilir, rejim tehlikede!” söylemini daima diri tutmuşlardır. Bu yaklaşım, aslında bugünkü yaşadıklarımızın bir başka versiyonudur. O dönemde “irtica geliyor” korkusu salanların yerini, bu dönemde “darbeciler geliyor” ya da “biz olmazsak siz de olmazsınız” korkusunu pompalayanlar almaktadır.

2000’li yılların başında ise mütedeyyin ve muhafazakâr değerlere sahip insanların oylarıyla iktidara gelenlerin, kendi zenginlerini ve kendi medyasını yarattığı yeni bir sürece girilmiştir. Bu dönemde, muhafazakâr medyanın temsilcileri iktidardadır. Yeni güç onlardır. Kendisine “muhafazakâr demokrat” diyen bu iktidara karşı medyanın sunduğu destek tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar yüksektir. “Bir kısım medya” iktidarın ilk zamanlarından son zamana kadar tam destek vermiştir. Muhafazakâr medya ise mevcut iktidarın tam anlamıyla destekçisidir. Hatta o kadar ki, bu dönemde kendini muhafazakâr çizgide tanımlayan medya tam anlamıyla “iktidarın medya”sı hâline gelmiş ve iktidarın yaptığı bütün eylem ve icraatları bol bol alkışlamıştır. Bu süreçte muhalif seslere kulak tıkanmış, muhaliflerin sözü sesi kesilmiştir.

Yazılı basının dışında devlete ait medya kuruluşları da âdeta sadece iktidarın icraatlarını yayınlayan birer “Pravda”ya dönüşmüştür. TMSF aracılığıyla el konulan medya organları da bu süreçte birer “araç” hâlini almış, bu televizyon ve gazeteler iktidarı destekleyen eski solcu yeni liberal yazarlarla dolup taşmıştır.²¹ Bu medya, “sahibinin sesi” vazifesini gören, iktidarın isteği doğrultusunda yayın yapan, muhalefet partilerinin ses ve düşüncelerini medya bağımsızlığını ayaklar altına almak pahasına sansürleyen bir medyadır.²² Eskinin muhafazakârı yandaş medya da, eskiden savunduklarını “iktidar yolunda” yavaş yavaş terk etmiştir. Bu medya

²¹ “TMSF’nin Show TV’yi İhalesiz Satması TBMM Gündeminde,” T24, 16 Ekim 2013, <http://t24.com.tr/haber/tmsfnin-show-tvyi-ihalesiz-satmasi-tbmm-gundeminde/242030>

²² Hasan Cemal, “Alo Fatih Hattı’ndaki ‘Özgürlük Hırsızlığı’ndan Gün Gelir Hesap Sorulur,” T24, 09 Şubat 2014, <http://t24.com.tr/yazi/alo-fatih-hattindaki-ozgurluk-hirsizligindan-gun-gelir-hesap-sorulur/8493>

yine Avrupacıdır, Amerikancıdır ve her şeyden önemlisi “demokrasi şampiyonu”dur. Hatta artık kendi kanallarından kırmızı noktalı yayınları aşan “eşcinsel ilişki” sahneleri bile gösterilmektedir. Batılı hayat tarzı problem değildir. İktidarın varlığını sürdürecekse her yol mubahtır.

Yeni dönemin dikkat çekici gelişmelerinden birisi de şudur: Eskiden “irticacı” fişlemesini yapanlara karşı bu sefer de düzenin “yeni öz uzman aydınları”, “darbeci” ve “demokrasi düşmanı” gibi temelsiz yakıştırmalarla saldırmaktadır. Aslında bu yeni öz uzmanların 90’lı yılların bir kısım medyasında yer alan Batıcı aydınlardan pek farkları yoktur. Bir düşman üzerinden yola çıkarak kitleleri kendilerine bağlamak, her iki tarafın ortak tutumu olarak karşımıza çıkmaktadır. “İrticacı” ya da “darbeci” sopsasıyla halkı dövmek, halkı kavramlarla korkutmak iki taraf için de geçerli bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

SONUÇ YERİNE

Son dönemde muhafazakâr medyanın kendi içinde ikiye bölündüğü, kendi içinde yeni bir muhalefet yarattığı görülmektedir. Bunun çeşitli sebepleri olmakla birlikte, aslolan şeyin bir “iktidar çatışması” olduğu üzerinde genel bir mutabakat bulunmaktadır. İktidarın TMSF aracılığıyla el koyduğu gazete ve televizyonlarla bir camiaya yakın olduğu bilinen medya arasında yaşanan çatışma, yeni bir medya-iktidar savaşını gündeme getirmiş bulunmaktadır. Bu çatışmanın en hayırlı yönlerinden birisi, Türkiye’de artık bağımsız ve özgür bir medyadan söz edilemeyeceği gerçeğinin olanca yalınlığıyla ortaya çıkmış olmasıdır.

Günümüz Türkiye’sinde iktidarda kalmak veya iktidarı ele geçirmek için mücadele veren medya grupları söz konusudur. Bu medya grupları ya iktidardan beslenmekte, ya da iktidarın karşısında olarak varlığını bu karşıtlıkla sürdürmektedir. Haber “yazılmamakta” ama haber “yapılmakta”, yorumlar ise özgün görüşlerden ziyade iktidarın görüşleri ya da iktidar karşıtı görüşler düzleminde hayat bulmaktadır. Medya toplumu bilgilendirmekten ziyade, “taraf” ve “bitaraf” psikolojisi enjekte etmektedir. Özel veya devlete ait basın kuruluşları, bilginin toplumun veya kişilerin eğitiminde önemli katkıları bulunduğunu unutmuş durumdadır. Böylesi kaotik ve sancılı bir durum, medyanın gerçek işlevini tartışmalı hâle getirmekte, medya ise özgürlüğünü ve bağımsızlığını her geçen gün daha fazla yitirmektedir.

Türkiye’de basın, hiçbir dönemde olmadığı kadar siyasallaşmış ve kutuplaşmış durumdadır. Basın, iktidar için çatışanlar tarafından, toplumu kendi istekleri doğrultusunda yönlendiren bir “savaş aracı” hâline getirilmiştir. Kısacası, basın doğrudan kendi görevi olmayan siyasetin rolünü üstlenmektedir. Elbette ki bu karmaşa bir gün sona erecektir; ama gözüken o ki, bu karmaşa sona erdiğinde, basının yeniden özgürce ve ahlâklı bir zeminde kendisinden beklenen işlevleri yürütebilir hâle gelmesi uzun zaman gerektirecektir.

KAYNAKÇA

“Halk Medyaya Ne Kadar Güveniyor?,” *Haber5*, 19 Eylül 2011, <http://www.haber5.com/medya/halk-medyaya-ne-kadar-guveniyor>

“İnternet Tek “TİB” Oldu”, *Hürriyet*, 07 Şubat 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/25753413.asp>

“MHP’den Erdoğan’ın TV’ye Müdahalesine Tepki,” *CNN Türk*, 05 Şubat 2014, <http://www.cnnurk.com/haber/turkiye/mhpden-erdoganin-tvye-mudahalesine-tepki>

“TMSF’nin Show TV’yi İhalesiz Satması TBMM Gündeminde,” *T24*, 16 Ekim 2013, <http://t24.com.tr/haber/tmsfnin-show-tvyi-ihalesiz-satmasi-tbmm-gundeminde/242030>

Ahmet Danişman, *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemler*, AÜSBF Basın Yüksek Okulu Yayını, Ankara, 1982.

Amberin Zaman, “Habertürk, Fatih Altaylı ve Ben”, *Taraf*, 14 Şubat 2014, <http://www.taraf.com.tr/amberin-zaman/makale-haberturk-fatih-altayli-ve-ben.htm>

Ekrem Dumanlı, “Şantaj mı Dediniz?,” *Zaman*, 27 Ocak 2014, http://www.zaman.com.tr/ekrem-dumanli/santaj-mi-dediniz_2195839.html

Ekrem Karaismailoğlu, “Basın ve Etik”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996.

Nihat Falay, “Kitle İletişim Teorileri” *İ.Ü.İ.F. Dergisi*, Sayı 43, 1992-1993.

Fikret İkiz, “Kişilik Hakları ve Korunması/Özel Yaşam/Gazetecilik”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996.

Hasan Cemal, “Alo Fatih Hattı’ndaki ‘Özgürlük Hırsızlığı’ndan Gün Gelir Hesap Sorulur,” *T24*, 09 Şubat 2014, <http://t24.com.tr/yazi/alo-fatih-hattindaki-ozgurluk-hirsizligindan-gun-gelir-hesap-sorulur/8493>

Hilmi Bengi, “Tarihi Süreç İçinde Basın Özgürlüğü”, *SEEMO*, [http://www.seemo.org/istanbul/files/Hilmi Bengi.ppt](http://www.seemo.org/istanbul/files/Hilmi%20Bengi.ppt)

İnsan Haklarının Korunması Alanında Uluslararası Temel Belgeler, A.Ü.S.B.F. İnsan Hakları Araştırma Merkezi, Ankara, 1992.

İzzet Özgenç ve Adem Sözüer, “Basın Hürriyeti Kavramı,” *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı 11, 1996.

Kayhan İçel, *Haberleşme Hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul, 1990.

L. Doğan Tılıç, “Milliyetçilik ve Yeni Sahiplik Yapısı Kısacasında Türk Medyası,” *Birikim Dergisi Medya Özel Sayısı*, Sayı 117, Ocak 1999.

Sezai Kalaycı, “Türkiye, Basın Özgürlüğünde 180 Ülke Arasında 154. Sırada,” *Zaman*, 13 Şubat 2014, http://www.zaman.com.tr/dunya_turkiye-basin-ozgurlugunde-180-ulke-arasinda-154-sirada_2199275.html

Yaşar Salihpaşaoğlu, “Türkiye’de Basın Özgürlüğü,” *AÜSBE Doktora Tezi*, Ankara, 2007.